

USNESENÍ

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Dany Mazákové a soudců Mgr. Olgy Mičanové a Mgr. Ondřeje Rotta ve věci

žalobkyně:

sídlem

proti

žalovanému:

J. V., narozený

bytem

zastoupený advokátem

Z. K.,

sídlem

o zaplacení 207 500 Kč s příslušenstvím

o žádosti žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce

k odvolání žalobkyně proti usnesení Okresního soudu

ze dne

č. j.

takto:

Usnesení okresního soudu se **mění** tak, že žalobkyni se přiznává osvobození od soudních poplatků a jejím zástupcem pro řízení se ustanovuje . S. K., advokát se sídlem

Odůvodnění:

Okresní soud shora označeným usnesením zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Své rozhodnutí odůvodnil ustanovením § 138 odst. 1 ve spojení s § 30 odst. 1 o. s. ř. s tím, že majetkové poměry žalobkyně neodůvodňují osvobození od soudních poplatků, a to ani zčásti. Uzavřel, že žalobkyně v roce 2019 vykázala kladný výsledek hospodaření ve výši Kč, ke dni podání žádosti měla zůstatek na účtu Kč a aktiva ve výši Kč a je tedy v jejích možnostech soudní poplatky hradit, aniž by jí to způsobovalo existenciální problémy. Nadto v roce 2015 žalobkyně hospodařila se ztrátou, a přesto byla schopna si zajistit na své náklady právní zastoupení i uhradit soudní poplatek . Majetková situace žalobkyni umožňuje hradit náklady spojené s řízením, a proto jejímu návrhu na osvobození od soudních poplatků a tedy i návrhu na ustanovení zástupce okresní soud nevyhověl.

V odvolání žalobkyně namítala, že okresní soud nesprávně posoudil strukturu jejího majetku a náklady na další vedení sporu. Aktuální výše zůstatku na účtu žalobkyně činí žalobkyně musela uhradit část dlužných nájmů, nemá žádné příjmy ani tržby, má řadu závazků za nájem po splatnosti. Nemá žádné zaměstnance, výrobní program, movitý ani nemovitý majetek, nemá jak generovat další obrát ani zisk. Okresní soud nehodnotil, jaké bude mít žalobkyně pravděpodobně další náklady na vedení sporu, po 9 letech je spor opět na prvním stupni a složitější než na počátku, když z důvodu nemajetnosti žalobkyně odprodala pohledávku jinému subjektu. Účetní zisk či ztráta přímo nesouvisí se schopností žalobkyně platit své závazky či poplatky a náklady řízení. Poukázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne sp. zn.

██████████ a navrhla, aby odvolací soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení, příp. aby jej změnil a žádosti žalobkyně vyhověl.

Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení včetně jemu předcházejícího řízení bez nařízení jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.). Odvolání žalobkyně shledal opodstatněným.

Z obsahu spisu vyplývá, že žalobkyně podala u Okresního soudu ██████████ žalobu na zaplacení ██████████ s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení, které žalovanému vzniklo tím, že mu žalobkyně omylem zaslala na jeho účet finanční prostředky. Žalobkyně v průběhu řízení vzala žalobu ohledně částky ██████████ zpět, předmětem řízení zůstala žaloba o zaplacení ██████████. Okresní soud nejprve rozsudkem ze dne ██████████ žalobu zamítl a jeho rozhodnutí bylo potvrzeno odvolacím soudem. K dovolání žalobkyně Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dovolací soud sice potvrdil závěry odvolacího soudu o tom, že žalobkyně uzavřela s žalovaným neplatnou nájemní smlouvu ohledně nebytových prostor, na jejímž základě žalobkyně nebytové prostory užívala a zaplatila za ně žalovanému celkem ██████████ jako nájemné, neztotožnil se však s úvahou týkající se výše bezdůvodného obohacení získaného bezesmluvním užíváním cizí nemovitosti s tím, že jeho výše se v tomto případě musí rovnat obvyklému nájemnému vynakládanému za užívání stejné nebo obdobné věci v daném místě, čase a za obdobných podmínek. Nelze vyloučit, že obvyklé nájemné se rovnalo nájemnému dohodnutému, z dohodnutého nájemného však na obvyklé nájemné usuzovat nelze a bude proto v dalším řízení třeba zkoumat výši obvyklého nájemného v daném místě a čase. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací poté rozsudek okresního soudu zrušil s tím, že v dalším řízení bude třeba provést dokazování ohledně velikosti žalobkyní užívané plochy nebytových prostor a výše obvyklého nájemného za takto užívanou plochu. Žalobkyně následně postoupila předmětnou pohledávku a navrhla, aby soud připustil, aby na její místo do řízení vstoupil nabyvatel práva na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 29. 6. 2020. Okresní soud jejímu návrhu nevyhověl a vstup nabyvatele práva do řízení namísto žalobkyně nepřipustil, neboť měl důvodné podezření, že jde o zneužití práva a k postoupení pohledávky došlo právě proto, aby případný procesní neúspěch strany žalující nevedl k úspěšnému vymožení přisouzené náhrady nákladů řízení. Proti tomuto usnesení podala žalobkyně odvolání a současně požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

V souladu s ust. § 138 odst. 1 o. s. ř. může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Smyslem tohoto ustanovení je odvrátit situaci, kdy by účastníkovi jen pro jeho nepříznivou majetkovou situaci bylo znemožněno uplatňovat nebo bránit svá práva u soudu tak, aby nedošlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces.

Dle ust. § 30 o. s. ř. účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků (§ 138), předseda senátu ustanoví na jeho žádost zástupce, jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. O tom, že může tuto žádost podat, je předseda senátu povinen účastníka poučit (odst. 1). Vyžaduje-li to ochrana zájmů účastníka nebo jde-li o ustanovení zástupce pro řízení, v němž je povinné zastoupení advokátem (notářem), ustanoví mu předseda senátu v případě uvedeném v odstavci 1 zástupce z řad advokátů (odst. 2).

Jak bylo uvedeno shora, účelem právního institutu osvobození od soudních poplatků je zajistit navrhovateli přístup k soudu a s ním spjatou ochranu jeho právům i v podmínkách jeho tíživé materiální a sociální situace. Posouzení naplnění tohoto účelu je vázáno na konkrétní věc a konkrétní uplatňované právo. Při úvaze o splnění podmínek pro osvobození soud vychází z žádosti a dokladů účastníka řízení, případně z dalších skutečností, jsou-li mu známy. Důkazní břemeno o prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudních poplatků nese účastník řízení.

Soud přitom přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem. Přihlédne nejen k výši příjmů žadatele a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit, jakož i k důsledkům, které by pro jeho poměry mohlo mít zaplacení příslušného soudního poplatku (nebo jiných plateb v příslušném řízení předpokládaných). U podnikatelských subjektů se též přihlíží k jejich podnikatelské nebo jiné činnosti, ke stavu a struktuře majetku, k jejich platební (ne)schopnosti; přihlíží se rovněž k tomu, zda se spekulativně nezbavily majetku či jiných výhod, aby se poplatkové povinnosti vyhnuly. Při splnění uvedených podmínek lze od soudních poplatků osvobodit nejen fyzické, ale i právnické osoby. Osvobození lze tedy přiznat i podnikatelským subjektům. Nejvyšší soud ve shodě s Ústavním soudem zaujal právní názor, že podnikateli nelze osvobození od soudních poplatků odeprít jen proto, že jeho objektivní neschopnost k úhradě soudního poplatku je důsledkem jím vykonávané podnikatelské činnosti a z toho pramenícího podnikatelského rizika. Objektivní nedostatek finančních prostředků (fyzické či právnické osoby) se nesmí stát překážkou přístupu k soudu (k tomu srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne [redacted] sp. zn. [redacted]).

Z potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech žalobce (vč. příloh – výpisy z účtu, daňová přiznání za rok 2017, 2018 a 2019) odvolací soud zjistil, že žalobce nevlastní žádné nemovité věci (dle výpisu z katastru nemovitostí je pouze v jeho prospěch zapsáno zástavní právo smluvní k zajištění dluhu až do výše [redacted]), nevlastní ani žádné movité věci. Nevykonává žádnou činnost, nemá žádný majetek ani zaměstnance, dluží za nájem sídla a archivu. Má dlouhodobé pohledávky ve výši cca [redacted], vede ohledně nich soudní spory a jejich dobytost je složitá. Aktuální zůstatek žalobkyně na účtu činí [redacted] (dle předloženého výpisu z účtu činil ke dni [redacted] zůstatek na účtu [redacted]). Z daňových přiznání vyplývá, že žalobkyně za rok 2017 vykázala záporný hospodářský výsledek ve výši [redacted], za rok 2018 vykázala kladný výsledek hospodaření ve výši [redacted] a za rok 2019 ve výši [redacted].

Po zhodnocení celkových majetkových poměrů žalobkyně dospěl odvolací soud k závěru, že žalobkyně předpoklady pro osvobození od poplatkové povinnosti splňuje. Žalobkyně nevlastní žádný majetek větší ceny, nemá žádný příjem ani zaměstnance, nedisponuje významnější finanční hotovostí, její poměry jí neumožňují placení soudních poplatků a dalších výdajů spojených s řízením, včetně nákladů spojených s poskytováním právní pomoci. S ohledem na výše uvedené proto odvolací soud napadené usnesení okresního soudu podle ust. § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. změnil a žalobkyni od poplatkové povinnosti osvobodil, když současně neshledal, že by se jednalo o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva.

Vzhledem k tomu, že žalobkyně splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, se odvolací soud dále zabýval tím, zda je splněn druhý zákonný předpoklad, tj. zda zastoupení žalobkyně advokátem vyžaduje ochrana jejích zájmů, a dospěl k závěru, že s ohledem na povahu projednávané věci, kdy jde o věc skutkově a právně složitou, ochrana zájmů žalobkyně její zastoupení advokátem vyžaduje a žalobkyni proto ustanovil advokáta jako zástupce pro řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není přípustné dovolání.

Hradec Králové 9. března 2021

JUDr. Dana Mazáková v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje [redacted]